



**Examensarbeten inom Landskapsingenjörsprogrammet
2008:11**

Ökad trygghet i en bostadsnära utemiljö i staden

- En fallstudie från Seved 2, Södra Sofielund i Malmö

Matilda Svensson

**LTJ – fakulteten
SLU, Alnarp
ISSN 1651-8160**

FÖRORD

Detta examensarbete är skrivet inom området landskapsutveckling vid LTJ fakulteten i SLU Alnarp. Det är skrivit på B-nivå i ämnet landskapsplanering.

Alla fotografier är tagna av mig Matilda Svensson. Figur 1 är ritad av mig Matilda Svensson. Figur 6 är från MKB.

Jag vill tacka områdesutvecklaren Emma Fall på Malmö Stad, personalen på MKB och Mötesplatsen på Sevedsplan samt boende på bostadsgården Seved 2 i Malmö.

Ett särskilt tack till min handledare Mark Huisman.

Eslöv 17 mars 2008

Matilda Svensson

SAMMANFATTNING

Jag kan i vissa utemiljöer uppleva otrygghet när det är mörkt och jag antar att det är flera med mig som känner så här. Vad är det för faktorer som spelar in när det gäller vår otrygghet och hur kan man vid projektering förbättra dessa?

De huvudsakliga ämnena i arbetet är trygghet, offentlig miljö, trafikrummet, planering och ljus. Jag har valt att först ta reda på vem det är som upplever otrygghet i det offentliga rummet. Utifrån litteratur inom ämnena har jag kommit fram till olika faktorer som påverkar vår upplevda otrygghet i det offentliga rummet. Nyckelord för vad som ofta upplevs som otryggt är platser som är slutna, mörka, lummiga, trånga och obefolkade. Faktorerna har jag delat in under ämnena som trafikrummet, parker, informell social kontroll, belysning med mera.

Boende på Seved 2, MKB:s områdes förvaltare och vaktmästaren på området intervjuades i syfte att se om de faktorerna jag kom fram till i litteraturstudien stämde överens med verkligheten.

Bland mina resultat kan lyftas fram att man inte kan göra en stad hundra procent trygg, för då skulle man ta bort livet och de stadsmässiga upplevelserna. Många av de platserna som upplevs positiva och har en rekreationsmöjligheter på dagen är de platser som under de mörka timmarna kan kännas hotfulla. Jag anser att det skulle vara ett allt för stort ingrepp i våra städer att utifrån enbart mål att skapa trygghet ändra på platser såsom parker, både av historiska skäl och av rekreations skäl. Det finns många andra platser som upplevs otrygga i staden så som gång- och cykel-tunnlar, här kan man tänka på utformningen för att öka tryggheten eller försöka använda andra trafiklösningar. Man måste hela tiden väga för och emot, vissa platser i staden kan det passa sig att ändra för att nå en tryggare stad men absolut inte alla platser. En av mina slutsatser är att man ska jobba med trygga stråk i staden. Den faktorn som jag tror spelar störst roll i staden är att medborgarna använder sin stad mycket och ofta. Att se och bli sedd av andra människor upplevs för det mesta som positivt. Detta spelar stor roll för trygghetskänslan i den mer intima boendemiljön, om man känner eller i alla fall känner igen sina grannar så vet man om någon inte hör hemma på platsen och kan då vara observant för brott.

| | |
|--|------------------|
| 1 INLEDNING | 1 |
| 1:1 Bakgrund..... | 1 |
| 1:2 Syfte | 1 |
| 1:3 Avgränsning | 1 |
| 2 METOD | 2 |
| 3 LITTERATURSTUDIE..... | 3 |
| <i>3:1 Orsaker till otrygghet i det offentliga rummet</i> | <i>3</i> |
| 3:1:1 Kvinnliga och manliga rum..... | 3 |
| 3:1:2 Rädsla för brott | 3 |
| 3:1:3 Sexuellt våld mot kvinnor | 4 |
| 3:1:4 Sammanfattning..... | 4 |
| <i>3:2 Faktorer som skapar otrygghet eller trygghet.....</i> | <i>5</i> |
| 3:2:1 Levande stad..... | 5 |
| 3:2:2 Informell social kontroll | 5 |
| 3:2:3 Stadsstruktur | 8 |
| 3:2:4 Trafikrummet..... | 8 |
| 3:2:5 Parker..... | 10 |
| 3:2:6 Belysning | 11 |
| 3:2:8 Sammanfattning..... | 12 |
| 4 FALLSTUDIE | 13 |
| <i>4:1 Södra Sofielund/ Seved</i> | <i>13</i> |
| 4:1:1 Områdesinformation | 13 |
| 4:1:2 Bostadsgården Seved 2 | 13 |
| 4:1:3 Förvaltaren om gården..... | 14 |

| | |
|--|-----------|
| 4:1:4 Vaktmästare om gården | 15 |
| 4:1:5 Boende om gården..... | 16 |
| 5 SAMMANFATTANDE RESULTAT | 19 |
| 5:1 Sammanfattat resultat litteraturstudie | 19 |
| 5:2 Sammanfattat resultat fallstudie..... | 20 |
| 5:3 Vid projektering | 20 |
| 6 DISKUSSION | 21 |
| 6:1 Funderingar | 21 |
| 6:2 Syftet..... | 21 |
| 6:3 Slutsatser | 21 |
| 6:4 Vidare forskning..... | 22 |
| 7 KÄLLFÖRTECKNING | 23 |
| 7:1 Litteratur..... | 23 |
| BILAGA 1 | 24 |

1 INLEDNING

1:1 Bakgrund

Jag känner mig otrygg när jag vistas ensam i vissa utemiljöer när det är mörkt. Detta blev grunden till mitt examensarbete. Varför är det så här? Vilka faktorer är det som påverkar? Jag anser att det är ett viktigt ämne att belysa eftersom många, framför allt kvinnor, begränsar sin användning av det offentliga rummet under dygnets mörka timmar. Jag, som blivande landskapsingenjör, tycker det är viktigt att ta reda på vilka faktorer man kan tänka på vid projekteringen av utemiljön, för att den ska bli så trygg som möjligt.

Genom en fallstudie på en bostadsgård i Malmö ska jag fördjupa min förståelse för de aspekter i utemiljön som påverkar de boendes trivsel och trygghet.

1:2 Syfte

Mitt syfte är att fördjupa min förståelse för aspekter i utemiljön som påverkar de boendes trygghet.

Frågeställningar:

- Vilka faktorer påverkar tryggheten i en bostadsnära utemiljö i staden?
- Vad kan man göra vid projekteringen av utemiljö, för att öka trygghet?

1:3 Avgränsning

För att avgränsa mitt arbete har jag valt att endast göra min fallstudie på en bostadsgård på Seved i Malmö och intervjua fem av de boende runt gården och förvaltaren och vaktmästaren på MKB.

Tyngdpunkten i studien ligger på den första frågan, alltså vilka faktorer som påverkar tryggheten i en bostadsnära utemiljö.

2 METOD

Arbetet är uppdelat i två delar, en litteraturstudie och fallstudie. Litteraturstudien är i sin tur uppdelad i två delar, "Orsaker till otrygghet i det offentliga rummet" och "Faktorer som skapar otrygghet eller trygghet". Litteraturstudien bygger på litteratur inom ämnena trygghet, offentlig miljö, trafikrummet, planering och ljus.

Jag sökte litteratur på SLU i Alnarps bibliotek och valde sökordet trygghet. Jag valde ut relevant litteratur och läste och funderade på varför vi är rädda och vilka faktorer som det kan vara som påverkar vår trygghet i det offentliga rummet. Den relevanta litteraturen bearbetades och sammanställdes i litteraturstudien.

På ett möte med Angelika Blom på SLU i Alnarp fick ett tips om Emma Fall områdesutvecklare på Malmö Stad som höll på att starta ett projekt "Gröna gårdar". Jag ringde och bokade möte med Emma Fall, vi träffades i Alnarp och diskuterade möjligt samarbete. Jag kom fram till att det inte fanns någon del i projektet som jag skulle kunna vara aktuellt för mig. Men jag besökte Emma Fall i Malmö och hon visade mig runt på Seved. Jag ville ändå göra min fallstudie i området i med problematiken där. Jag fastnade för bostadsgården Seved 2, för att den var i den storleksklassen jag tänkt mig och att den hade en gammal befintlig miljö. De flesta andra bostadsgårdarna var nergångna och skulle bli en del av projektet "Gröna gårdar". Seved 2 var MKB:s gård, jag kontaktade MKB och med hjälp av förvaltaren och vaktmästaren så fick jag kontakt med några boende.

Jag valde ut fem boende, för att få ett så brett urval som möjligt intervjuade jag både kvinnor och män i olika åldrar som har bott på bostadsgården olika länge. Allt eftersom min litteraturstudie växte fram kom jag fram till relevanta frågor till min fallstudie. Jag bestämde möte med de boende och träffade dem var för sig på Mötesplatsen, träffpunkt för boende på Seved som ligger på Sevedsplan, där jag fick låna ett rum att sitta i för att hålla intervjuerna. Jag använde mig av min frågemall (se bilaga 1) och spelade in intervjuerna med diktafon. Jag valde att sedan sammanfatta intervjuerna, förvaltaren och vaktmästaren var för sig och alla boendes intervjuer tillsammans. Jag besökte Seved och Seved 2 vid flera tillfällen, dels för att göra intervjuer och dels för att dokumentera gården med fotografier.

3 LITTERATURSTUDIE

I avsnittet tar jag upp olika orsaker till otrygghet i det offentliga rummet och belyser de faktorer som påverkar vår trygghet.

3:1 Orsaker till otrygghet i det offentliga rummet

3:1:1 Kvinnliga och manliga rum

Redan i antikens Aten var det offentliga rummet endast till för män. Det var förbjudet för kvinnorna att vistas i stora delar av staden och med hjälp av polisstyrkor såg man till att de inte gjorde det. När industrialiseringen kom till västvärlden under 1800-talet, ökade klyftan mellan hem och arbete. Den nya borgerliga staden växte fram. Det offentliga rummet var format av och för män. Det var en plats för beslut, produktivt arbete, utbildning, pengar och makt. Kvinnorna däremot, skulle finnas i det privata rummet i rollen som hustru och mor, föda och vårda barn och ta hand om hemmet. Denna fördelning av sysslor såg man som naturlig. Bilden av kvinnan var starkt kopplad till anständighet. Att vara i det offentliga stadsrummet var för borgarklassens kvinnor moraliskt farligt. I den tidens medicinska forskning såg man kvinnan som olik mannen där kvinnan var det svaga könet. Hur en kvinna skulle vara enligt borgarklassen, kom att bli ett ideal. Trots att många kvinnor inte kunde leva upp till idealet, var det så man ansåg att en riktig kvinna skulle vara. (Andersson, 2001; Andersson, 2002)

Genom planering av staden ger man förutsättningarna för hur män och kvinnor ska leva sina vardagliga liv. Man har betraktat planeringen av staden som könsneutral men den är i praktiken mansdominerad. Män och kvinnor har ofta olika kompetens genom olika kunskap och erfarenheter. Den stadsmiljö kvinnor och män vistas i är i första hand en manlig skapelse och blir därför problematisk. (Andersson, 2001; Andersson, 2002)

Kvinnor finner att det offentliga rummet är mer oförutsägbart och okontrollerbart än vad det privata rummet är. Redan när kvinnorna är små flickor lär de sig att hemma i det privata rummet är de trygga men det offentliga rummet är farligt och otryggt. Därför blir flickorna mer begränsade när det gäller att använda det offentliga rummet, än vad pojkarna blir. (Andersson, 2001; Andersson, 2002)

3:1:2 Rädsla för brott

Rädsla handlar oftast om okunnighet, vi är rädda för det okända. Att se om personen man ska möta är hotfullt eller vänligt sinnad, är extra svårt när det är mörkt ute. Man behöver inte alltid ha varit med om något otäckt själv, för att känna sig otrygg i en utemiljö, framför allt när det är mörkt. De otäcka och hotfulla saker man hört av andra och sett i massmedia räcker. Ju mer man hör, desto mer påverkad blir man. (Boverket, 1998; Listerborn, 2000)

Otrygghet, oro och rädsla i det offentliga rummet bottnar i risken att bli utsatt för våld, vilket är ett problem både för kvinnor och för män. Rädslan att bli utsatt för brott är dock större hos kvinnor än män, vilket har att göra med att det nästan bara är kvinnor som blir utsatta för våldtäkter och andra former av sexuellt våld. (Andersson, 2002)

Kvinnor över 75 år känner mest oro för att bli överfallna, rånade eller ofredade på annat vis. Män mellan 16-24 år är de som känner minst oro. Detta är förvånande eftersom de äldre kvinnorna är de som är minst utsatta för våldsbrott medan unga män är den grupp som är mest utsatt. (Boverket, 1998) Äldre kvinnor är rädda för våld i allmänhet medan yngre kvinnor är mer rädda för det sexuella våldet. Yngre kvinnor tänker mer på vilka platser och tider de rör sig på i staden, medan äldre kvinnor inte tänker på det i samma utsträckning. Detta kan ha att göra med att yngre kvinnor rör sig mer i staden under de mörka timmarna. (Andersson, 2001)

3:1:3 Sexuellt våld mot kvinnor

Enligt statistiken är kvinnors rädsla överdriven och stämmer inte med de reella hoten. Varför är det så här? Många kvinnor anser att det grövsta våldet mot kvinnor är det sexuella våldet. Det är omöjligt för kvinnor att veta vilken man som är farlig och vilken som inte är det. Man vill inte riskera att få veta svaret, så därför undviker man platser som är folktomma, vilket stora delar av staden är under kväll och natt. (Listerborn, 2000)

Känslan av otrygghet är viktig. Risken att bli utsatt för sexuellt våld är verklig eller upplevd, är mindre intressant. Det är känslan av otrygghet som får konsekvenser för kvinnor. De begränsar sin vistelse i det offentliga rummet för att minska risken att bli utsatta för sexuellt våld. Valmöjligheterna när det gäller transportmedel, nöjen, arbete och bostad minskar i med detta. Vissa delar av staden blir otillgängliga på grund av känslan av otrygghet, framför allt under dygnets mörka timmar. (Andersson, 2002)

Om man ser till Sveriges lagstiftning så är det upp till kvinnan att bevisa att hon inte samtyckte till våldtäkten. Kvinnan bär ansvaret för var, när och hur hon rör sig. Hon bör inte ha utmanande kläder eller ha ett uppmuntrande sätt. (Andersson, 2001) Kvinnor är rädda i det offentliga rummet trots att de flesta våldtäkterna begås i hemmet. (Boverket, 1998)

3:1:4 Sammanfattning

Historiskt sett är det mannen som har vistats mest i det offentliga rummet. Kvinnan känner sig mer trygg i den privata miljön, eftersom den är mer kontrollerbar än den offentliga. Kvinnor itutas sedan barnsben att hemmet är säkert och utemiljön osäker. Både män och kvinnor är rädda för brott men överlag är kvinnor mer rädda för det sexuella våldet. Man vill inte riskera att möta en illasinnad man ensam på en mörk plats, i den offentliga miljön. Därför begränsar kvinnorna på olika sätt sin vistelse i det offentliga rummet, speciellt under de mörka delarna av dygnet.

3:2 Faktorer som skapar otrygghet eller trygghet

Säkerhet och trygghet är två ord som man förknippar med varandra, men säkerhet och trygghet är inte samma sak. Säkerhet handlar om att man kan ta sig fram utan fara. Detta gäller både trafiksäkerhet, när man tar sig fram i ett fordon och att man som fotgängare, kan gå utan att snubbla över lösa föremål eller ojämnheter i underlaget. Säkerhet handlar mer om den faktiska risken, att snubbla eller bli involverad i en olycka. Trygghet är ett vidare begrepp än säkerhet och är svårt att beskriva. Trygghet handlar om vad individen i sig upplever och känner. Att inte känna sig utsatt och ängslig och att man inombords känner att man inte riskerar att bli utsatt för något så oväntat som ett överfall är att känna sig trygg. (Borg, 1999; Borg, 2000; Wänström, 1998)

”I princip gäller samma regler för stadsrum, utomhus, som för interiöra rum (inomhus). Rummet vi vistas i har stor betydelse för vårt välbefinnande och sociala liv. Man kan känna sig nedtryckt eller fri, få torgskräck eller cellskräck, bli betryckt, hämmad eller känna sig hemma, komfortabel, allt efter hur rummet vi befinner oss i upplevs. Inte minst märks detta på natten när mörker får oss att bli otrygga och hellre stanna hemma eller småspringa förbi mörka buskage med hjärtat tickande i halsgropen.” (Wänström, 1998, sida 7)

3:2:1 Levande stad

Att man ser människor och blir sedd av människor när man vistas i stadsrummet, upplevs av de flesta som positivt. Trots att människorna i stadsrummet är främmande för varandra blir det ändå en slags gemenskap och social kontroll. (Borg, 1999; Boverket, 1998) Ett befolkat rum känns oftast tryggare än ett tomt, men det beror på vad det är för människor som vistas i rummet. En lekplats med ett ungdomsgång kan upplevas otrygg, men samma lekplats med dagisbarn känns tryggt. För en kvinna kan det kännas tryggare med ett tomt rum än med ett rum med en okänd man eller en grupp med okända män. (Andersson, 2002)

3:2:2 Informell social kontroll

Det finns olika sorters social kontroll, till exempel den formella sociala kontrollen, som görs av vakter och polis. Den informella sociala kontrollen utförs av folk i allmänhet, exempelvis grannarna. (Boverket, 1998)

Social kontroll handlar om att människor med egna ögon ser att det sker brott. Förutsättningen är förstås att det finns människor på platsen och att de har möjlighet att överblicka området. Det är många faktorer som spelar in om det finns människor på platsen eller inte. Sådana faktorer kan vara utformningen av platsen och omgivningen, tät eller gles bebyggelse, verksamheter i området, hur fönster sitter med mera. Förutom de fysiska förutsättningarna måste människorna vara beredda att ingripa om det händer något. En annan form av social

kontroll är när människor känner eller åtminstone känner till varandra. Det utgör ett hinder mot att utföra brott, eftersom man inte vill riskera sitt sociala anseende, uppskattningen och respekt från människor i sin närhet. Social kontroll är ett resultat av relationer mellan människor. Kontrollen gynnas av mindre grannskap, vilket gör det möjligt att känna igen de som bor i området. (Boverket, 1998)

Att bo i en stad har många kvaliteter, men också ett behov av god utformning av stadsbilden för att öka tryggheten mot brott. När man kommer till ett bostadshus längs en stadsgata ska man kunna läsa av vad som är till för allmänheten, vad som är privat och vad som är mitt i mellan. Man kan genom att markera tillhörigheten med staket, rabatter, markbeläggning samt genom husens utformning, tala om var olika personer har rätt att vara. (Boverket, 1998)

Utemiljön kan delas upp i fyra grupper:

- den privata
- den halvprivata
- halvoffentliga
- offentliga

Den privata miljön är den som tillhör ägaren/ hyresgästen, så som förråd och den egna trädgården. Den halvprivata miljön är den som tillhör en mindre grupp ägare/ hyresgäster, så som trapphus, förgården till trapphuset eller en gård. Den halvoffentliga miljön är den som kontrolleras av en större grupp ägare/ hyresgäster men som är öppen för utomstående, det kan vara en bostadsgård, gångvägar eller parkeringsplatser. Den offentliga miljön däremot är sådana miljöer som ägs av det allmänna så som kommuner. Det kan vara parker, lekplatser, gator och torg och här är kontrollen liten. Tydliga gränser mellan det offentliga och det privata gör att eventuella intrång blir mer synliga och det är lättare för boende att övervaka sin närmiljö. (Boverket, 1998)

Entréns placering är betydelsefull och bör väljas med omsorg, bland annat för att underlätta övervakningen från huset. Att bostadshuset har en relation till gatan utanför har betydelse för tryggheten. För dem som bara passerar förbi blir det en informell övervakning av gatan. De boende i husen ser och hör vad som händer utanför. Om det är en fönsterlös bottenvåning så minskar tryggheten på gatan, eftersom de vakande ögonen minskar.

Faktorer som är betydelsefulla för utformningen av trygga bostadshus vid stadsgator är:

- att så få familjer som möjligt delar entré. Genom att välja byggnadstyp och indelning av markytan kan man styra detta.
 - valet av byggnadstyp och placeringen av dessa, bör utföras så att man får ett nära fysiskt sammanhang mellan husets insida och den närmaste utemiljön.
 - placering av byggnader och entréer, så att de boende även använder stadsgatan.
- (Boverket, 1998)

I de centrala delarna av staden är många kvarter stängda för utomstående, genom portar med lås eller kod. Dessa blir halvprivata områden där bara de boende bestämmer vem som ska komma och gå. Om antalet människor som tillhör gården inte är för stort så kan ingen komma in som inte hör hemma där utan att det noteras. Är gården öppen kan inte de boende övervaka sin gård på samma vis. (Boverket, 1998)

Grannar kan hjälpas åt att minska brottsligheten i sitt bostadsområde genom grannsamverkan. Grannsamverkan (se figur 1) innebär att man med hjälp av polis, försäkringsbolag och

fastighetsförvaltare bygger upp ett socialt nätverk där man samarbetar och hjälper varandra. Målet med grannsamverkan är att öka tryggheten och minska brottsligheten. Det är framför allt i villaområden som grannsamverkan är vanlig, men det förekommer även i flerbostadshus. I områden där det finns grannsamverkan sätts skyltar upp att det pågår ett gemensamt arbete mot brott. Ett exempel på grannsamverkan är när någon åker bort och grannarna hjälper till att hålla koll på huset, genom att ta in post och klippa gräs med mera. (Boverket, 1998)



Figur 1 Grannsamverkans skylt.

Bebyggelsen i sig bär budskap som kan fungera som hinder mot brott. En vårdad byggnad och utemiljö visar att det finns en ägare som tar ansvar för sina ägor. En bebyggelsemiljö med utformning som skapar skönhet och trivsel blir ett svårt hinder för brottslingar. Om det däremot förekommer bristande skötsel och låg social kontroll, bli det lättare för brottslingen. Tar man inte hand om skadegörelse och klotter (se figur 2) direkt, så framstår det som mer tillåtet än vad det är. (Boverket, 1998)

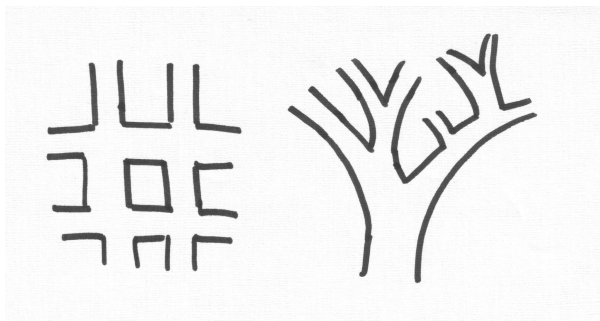


Figur2 Klotter.

3:2:3 Stadsstruktur

Stadens struktur påverkar både rädslan och brottsligheten i en stad. Stadens mönster påverkar människor på många sätt. Ett exempel är människors möjlighet att röra sig och få slumpmässiga möten, som i sin tur skapar socialt liv. Grundläggande för hur stadslivet utvecklas är gatustrukturen. Om man jämför stadsplaner med rutnät- och trädmönster så visar det sig att städer med rutnätsmönster har större genomströmning av människor än trädmönstrade städer (se figur 3). I alla korsningar som bildas i ett rutnätsmönster, skapas möten mellan människor. Rutnätet behöver inte vara exakt kvadratisk, det som är viktigt är att kvarteren är små och har många korsningar. Det underlättar möjligheten för människor att förflytta sig, samt möjligheten till möten. I och med att gatorna i rutnätsmönstret hänger samman och är hopkopplade med andra gator i systemet i större utsträckning än i trädmönstret, så blir det en jämnare fördelning av människor och affärerna får tillgång till fler likvärdiga lägen. I trädmönstret finns de bästa lägena på ett fåtal gator och affärerna slåss för att få plats. Följden blir att när affärerna är stängda är denna del av staden mer eller mindre folktom. En stad där de olika aktiviteterna är blandade, fungerar i allmänhet bättre eftersom det är liv och rörelse större del av dygnet, än om aktiviteterna skulle vara åtskilda. Blandad aktivitet ger en trygg miljö där människor vistas. (Listerborn, 2000; Boverket, 1998; Borg, 1999)

Stadens struktur påverkar även läsbarheten, det vill säga hur lätt är det att lära sig hitta. Vissa kvarter blir man aldrig klok på hur de hänger ihop, medan man lätt kan förstå sig på andra. Städer med trädstruktur brukar vara svårare att hitta i. (Listerborn, 2000; Boverket, 1998)



Figur3 Rutmönster och trädmönster.

3:2:4 Trafikrummet

Kring kollektivtrafiken finns det många platser som upplevs otrygga. Det är placeringen och utformningen av hållplatser som spelar stor roll för tryggheten. Närhet mellan hållplatser och målet (bostaden eller arbetet) ökar tryggheten. Ensliga hållplatser, långt från bebyggelse inger obehag och skapar ställen där gång håller till. Överblickbarheten är viktig. Man ska kunna se vad som händer runt omkring sig och passerande ska kunna se vad som händer på hållplatsen. Buskage och annat skymmande gör att platsen känns otrygg. Bra belysning vid och till/från hållplatsen är viktigt. Verksamheter intill hållplatsen såsom affärer eller en kiosk ökar aktiviteten på platsen och därmed tryggheten. (Listerborn, 2000; Boverket, 1998)

Under dygnets ljusa timmar är det tilltalande med gång- och cykelvägar genom natursköna områden men under dygnets mörka timmar är detta inte lika tilltalande. Det bör finnas andra

alternativ, speciellt om gång- och cykelvägen leder till ett bostadsområde. Det är viktigt att kunna överblicka. Ingen skymmande växtlighet eller andra föremål som någon kan gömma sig bakom, skall finnas. Det är även viktigt med belysning på gång- och cykelvägen. Ska man vistas ute när det är mörkt, vill många, för trygghetens skull, ta sig fram där det finns andra människor, såsom på en bebodd gata eller längs en bilväg. (Boverket, 1998)

Det är inte bara på kvällen cykelvägar kan kännas otrygga. Om cykelvägen upplevs som ett slutet rum, med hög vegetation på båda sidorna eller om den ligger på en avsides plats, kan den kännas otrygg även i dagsljus. Cykelvägar är till för att skydda cyklister och fotgängare från bilar och minska risken att bli påkörd, men i och med risken att bli utsatt för våld, blir den trafiksäkra lösningen bortvald och man cyklar på bilvägen för att det känns tryggare. (Andersson, 2002)

Gång- och cykeltunnlar är skapade för att skydda människorna i trafiken, men upplevs ofta som otrygga på grund av rädslan för överfall (se figur 4). Ofta tar människor hellre risken att ta sig över en trafikerad väg, än att använda gång- och cykeltunneln som är trafiksäkra, men osäkra ur våldsbrottsynpunkt. Otryggheten i gång- och cykeltunnlar kan bero på olika faktorer. De kan vara långa, krökta, lågt till tak, smala eller mörka. Vet man inte vad som väntar i, och på andra sidan gång- och cykeltunneln, kan det kännas obehagligt. När man ska utforma en gång- och cykeltunnel, med tanke på brottsrisken, ska den vara så kort och bred som möjligt, väl upplyst och inte innehålla något som skymmer sikten så som pelare som någon kan gömma sig bakom. Området kring entréerna ska vara väl upplyst och ge god överblickbarhet. (Listerborn, 2000; Boverket, 1998)

Gång- och cykelbroar kan även vara otrygga, när man inte kan överblicka dem och riskerar att bli ensam med någon som känns hotfull. Här krävs liknande lösningar som för gång- och cykeltunnlar. (Listerborn, 2000; Boverket, 1998)

För att uppnå större trygghet ur brottsynpunkt är det bäst om man kan undvika trafiklösningar som innefattar gång- och cykeltunnlar. (Listerborn, 2000; Boverket, 1998)



Figur 4 Gångtunnel med hög vegetation.

3:2:5 Parker

Ett viktigt inslag i våra städer är park och naturområden. Grönskan har stor betydelse för människors hälsa och rekreation. Alla invånare i en stad ska ha tillgång till varierade gröna rum för avkoppling, motion, lek och naturupplevelser. De gröna miljöerna upplevs vanligen som positiva och oumbärliga.

De rum i staden som upplevs otrygga beskrivs med nyckelord som slutna, mörka, lummiga, trånga och obefolkade. Tyvärr är det oftast rum med inslag av grönska som bidrar till att skapa otrygga rum. Motsägelsefullt nog, så är de rum som upplevs som positiva, vackra, njutningsfulla och avkopplande även de som känns otrygga och hotfulla. I en park finns många olika rum som är avsedda för olika aktiviteter. Vissa av rummen är öppna och andra slutna. Ett öppet rum är till exempel stora gräsmattor. De upplevs ofta trygga i med att de skapar fri sikt med flera utgångar. I ett slutet rum avgränsar grönskan rummet och gör det svårt eller omöjligt att se vad som finns där inne, utgångarna är begränsade och det upplevs som okontrollerbart och hotfullt. (Andersson, 2002) Anledningen till detta är risken att bli utsatt för våldshandlingar. (Boverket, 1998)

Aktiviteter som sker i en park beror på utformningen, men också tiden på dygnet och året. Olika grupper av människor använder parken vid olika tidpunkter. På dagen är det framförallt dagisgrupper, äldre, motionärer, föräldrar med barn och skolklasser som är i rörelse. (Andersson, 2002) De centrala parkerna blir inte sällan ett tillhåll för ungdomar och missbrukare, kanske bara för att få vara ifred men även för att utföra olaglig försäljning och missbruk. För de övriga stadsborna kan detta skapa olust att vistas i parken och man föredrar att ta en annan väg. Under kvällstid är parkerna oftast glest befolkade, framför allt under vinterhalvåret, ofta på grund av dålig överblickbarhet och undermålig belysning. (Listerborn, 2000; Boverket, 1998)

Man kan göra parkernas gångvägar lättare att överblicka (se figur 5) genom att inte placera buskage och annat som skymmer nära gångvägarna. Man kan även förbättra belysningen på de stora gångvägarna och vid mötesplatser. (Boverket, 1998)

Min reflektion är dock att ett sådant ingrepp kan ändra karaktären på parken och förstöra den naturliga upplevelsen under dagens ljusa timmar. Istället bör det finnas alternativa gångvägar att ta sig fram på utan att behöva passera igenom parken.



Figur 5 Stadsparken i Lund.

3:2:6 Belysning

De rum som under dagen känns trygga kan under dygnets mörka timmar förvandlas till otrygga rum. (Andersson, 2002)

”Ljus och rum är intimt förknippade eftersom ljus och mörker bildar kontraster som visar på övergångar mellan olika ytor och dessa ytors lägen i rummet. Man kan säga att ljuset beskriver eller gestaltar rummet.”
(Wänström, 1999, sidan 7)

Med ljusets hjälp blir det kontraster mellan belysta och beskuggade element. Skuggorna gör att vi kan uppfatta formen och även de små skuggorna hjälper till att beskriva materialets textur. Hur man uppfattat ljuset beror på materialet som ljuset träffar. Materialets reflektionsegenskaper påverkas av dess textur och hur mörkt materialet är. (Borg, 2000)
Dagsljusets skuggor uppfattar vi som naturliga och är grunden för vår tolkning av former. När man arbetar med belysning är det därför viktigt att man inte ger en felaktig bild av verkligheten. För ett behagligt seende bör man inte ha mörka skuggor och skarpa konturer eftersom det tröttar seendet. Man bör istället sträva efter diffusa skuggor. (Borg, 1999; Borg, 2000)

Ofta eftersträvas hög ljusnivå. Mycket ljus gör det lättare för detaljseendet men inte för omgivningseendet. Det är mestadels omgivningseendet som vi använder oss av för att få en snabb uppfattning av miljön runt omkring, vilket inte förbättras av mer ljus. För att uppfatta omgivningen är vi inte beroende av god synskärpa, utan ljusets fördelning. Detta spelar stor roll för hur vi upplever vår omgivning. (Borg, 1999)

Jämn belysning är inte så bra och eftersträvbart som man kan tro. Ett rum med jämn belysning blir svårare att tolka, eftersom det blir svaga skuggor. Med svaga skuggor blir ytornas textur diffus och även ljusriktningen oklar. På grund av ljusets likformighet och bristen på tydlighet, kan resultatet bli en monoton rumsupplevelse. Upplevelsen av ljuset stimuleras av olika ljusnivåer men man får inte gå till överdrift. Det måste finnas en balans mellan ljus och mörkt för att det ska bli behagligt för betraktaren. (Borg, 1999; Borg, 2000)

Med ljus kan man göra mycket i våra städer. Med rätt belysning kan man:

- öka orienterbarheten. Genom att ha olika belysning vid olika gatutyper och belysa landmärken, kan man göra det lättare att hitta i staden under natten.
- tydliggöra användningsområdet. Det gäller att använda olika typer av belysning för olika platser i staden och vara konsekvent. Exempelvis kan man ha en stort belysning för motorvägar och en annan för gångvägar. Har man motorvägsbelysningen på gångvägen blir dock intrycket helt fel. Även färgen på ljuset spelar roll. Det gula lågnatriumljuset visar att platsen är till för bilar. Höjden på lamporna påverkar även hur vi upplever rummet. Är lamporna högt placerade upplevs platsen som offentlig medan lågt placerade ljus upplevs mer intimt.
- skapa olika atmosfärer. Med hjälp av ljusets intensitet och färg kan man framhäva platsens stämning. Är rummet en plats för passivitet eller aktivitet? Ett rum tänkt för aktivitet kräver ofta mer ljus än ett rum tänkt för passivitet.
- framhäva karaktärer. Man kan till exempel marknadsföra staden kvälls- och natttid, för turister, med hjälp av ljus.

- öka säkerheten. Med rätt belysning kan man undvika att olyckor inträffa. Om man ser var man går behöver man inte riskera att man inte ser höjdskillnader och snubblar, men även undvika att kollidera med andra människor eller föremål.

För att skapa trygghet i staden krävs det mer än bara ljus för framkomlighet. Ska man känna sig trygg i en miljö kan man inte känna sig utsatt och ängslig för att bli utsatt för brott. När man befinner sig i det offentliga rummet, ska man kunna välja, vem man vistas där med. Man måste kunna se vem som befinner sig där, med hjälp av belysning. Vi människor föredrar platser där vi både har översikt och flyktmöjligheter. Platser med överblickbarhet föredras och platsen får inte innehålla ställen där förövare kan gömma sig. Man kan, med belysningens hjälp, synliggöra eventuella gömställen, så som nischer och gränder, vilka upplevs negativa. (Borg, 1999; Borg, 2000)

Med hjälp av belysning ska man kunna se vilka avsikter en mötande människa har. Det är rekommenderat att man ska kunna känna igen en människa på tio meters avstånd och att man ska se ansiktsuttrycken på fyra meter. Det är viktigt att man inte har bländande ljus, eftersom ögat har svårt att anpassa sig från starkt ljus till mörker, vilket gör att man ser människor som siluetter och inte vad de har för ansiktsuttryck och avsikter. Ljus, som kommer rakt uppifrån, förvränger människors ansiktsuttryck. Istället bör man placera ljuskällan snett uppifrån, vilket gör att ansiktet får naturliga skuggor. För att det ska fungera måste man använda låga ljuspunkter. Man kan belysa omgivningen, istället för själva gångvägen. På detta sätt undviker man att de gående vistas i ett ljusrum med mörka väggar. Mörka buskage upplevs ofta som något hotfullt, istället kan man använda buskagen till ljushöjare. Genom att placera belysningen så att växligheten reflekterar ljuset, har man även undanröjt ett gömställe för förövare. Att belysa hela det offentliga rummet är varken realistiskt eller önskvärt, men genom att man ser till att det, på samtliga platser, finns minst en väg som är belyst och upplevs trygg kan man öka tryggheten i staden som helhet. (Borg, 1999; Borg, 2000)

3:2:7 Sammanfattning

Man kan inte göra en stad hundra procent trygg. Känslan av trygghet får inte tendera till att bara handla om kontroll och bevakning. (Listerborn, 2000) Om man försöker att göra staden hundra procent trygg, kommer man även ta bort livet och de stadsmässiga upplevelsorna. Man kan dock förbättra förbindelserna i staden så att man kan ta sig från den ena punkten till den andra, utan att behöva passera de ställen man tycker är otrygga. (Boverket, 1998) Trygghet behöver inte heller innebära att man ska ha ordning och reda, skarp belysning och nerhuggna buskar. Poliser och vakter kan heller inte göra så att staden blir trygg, men de kan behandla symtomen. Man ska istället eftersträva trygghet genom att medborgarna använder sin stad, mycket och ofta. (Listerborn, 2000)

4 FALLSTUDIE

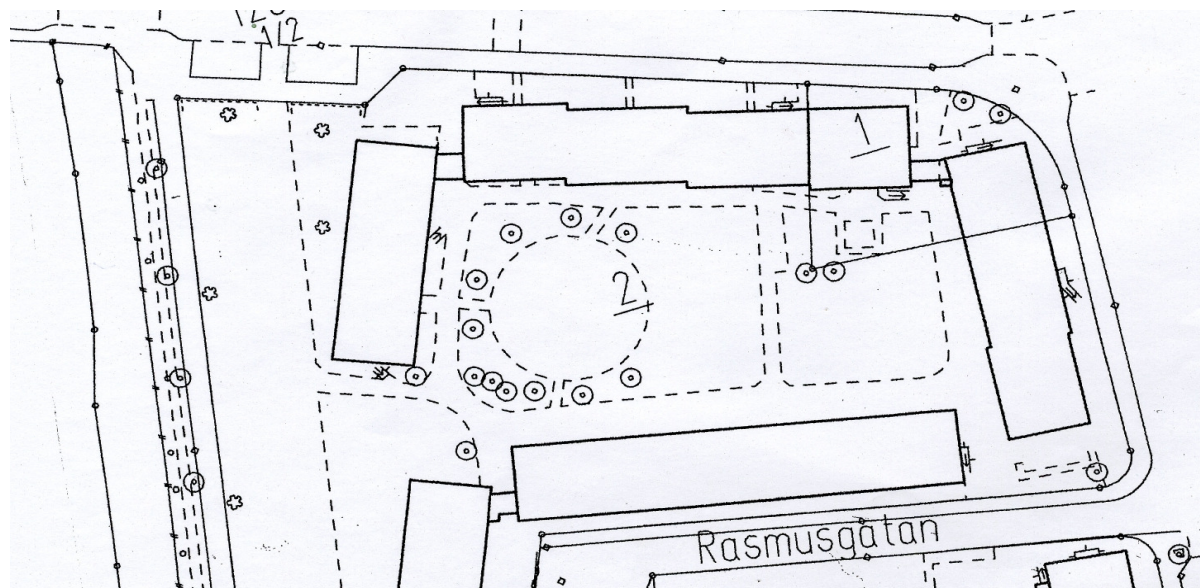
I avsnittet presenteras bostadsgården där fallstudien genomförs. En sammanfattning av genomförda intervjuer görs.

4:1 Södra Sofielund/ Seved

4:1:1 Områdesinformation

Södra Sofielund/ Seved i Malmö har cirka 4000 invånare. Området består av en del med småhus som är det närmaste idyllisk, delar som är relativt stabila med välskötta hyreshus och så finns det de delar som är starkt problematiska med fastighetsägare som missköter sina hus. Den största delen av områdets bebyggelse är från 1950-talet. Seved är och har alltid varit ett arbetarområde. Lägenheterna är små till medelstora. Småhusen täcker 1/3 av ytan men utgör bara 6% av bostäderna. MKB förvaltar 23% av bostäderna, Bostadsrättsföreningar 25% och privata hyresvärdar, ca 50 stycken, förvaltar 45% av bostäderna. Under de senaste decennierna har låginkomstpräglagen blivit allt mer tydlig. Med detta har följt att andelen invånare med utländsk bakgrund är högre än i staden i övrigt, men också arbetslösheten och socialbidragsberoendet. Trångboddheten är ett faktum, det bor många barnfamiljer i området, men inte i småhusen. Utemiljön är dåligt anpassad för barnens behov, trafiken upplevs som farlig av många och framförallt för barnen. Missbruksproblem och otrygghet är problem i delar av området. Man har på Stadsdelsförvaltningen bestämt sig för att man under kommande år ska inrikta sig på att förbättra denna del av stadsdelen. Södra Sofielund har redan genomgått två satsningar sen 1997, förbättringar har gjorts men allvariga problem kvarstår. (Liedholm/Lindberg, 2006)

4:1:2 Bostadsgården Seved 2



Figur 6 Planritning över Seved 2, längst till vänster på planen ligger Heleneholmstigen.

Jag har valt att göra min fallstudie på bostadsgården Seved 2 (se figur 6, 7, 8), runt gården ligger fyra hyreslägenhetshus som ägs av MKB. Jag har intervjuat MKB:s förvaltare och vaktmästare om vad de tycker om Seved 2 och vad de upplever att de boende tycker och känner för sin utemiljö. För att få ett så brett urval som möjligt har jag intervjuat fem boende i husen runt gården, både kvinnor och män i olika åldrar som har bott på gården olika länge. Intervjuerna är gjorda under hösten och vintern 2006.



Figur 7 Seved 2, väster ut.



Figur 8 Seved 2, öster ut.

4:1:3 Förvaltaren om gården

Gården är väl bevarad, den passar bra in med husen från 1950-talet. Man har för cirka ett halvt år sen gjort om lekplatsen. Det planeras inte att göras om något mer på gården utom att bättra på skador. Cykelskjul saknas på gården, men det är för skrymmande så det får inte

plats. Mestadels är det de äldre damerna som är dagmammor som använder gården och andra som har barn. Det händer att MKB frågar de boende vad de tycker innan de ska göra om något på gården. Frågor ställs i form av enkäter, ibland får de in många svar och ibland inga alls. Men det mesta stämmer överens med det de redan tänkt. De pratar med de boende och vet på det sättet deras åsikter. Synpunkterna som kommer in handlar om att man önskar cykelskjul, att ungdomar spelar fotboll och vrålar och stör. Fler sittplatser och grill på gården är inte aktuellt, för ju fler sittplatser ju fler kan man dra dit, risk att det blir tillhåll.

Metallportarna har troligtvis kommit upp för att man har genat över gården med både moped och cykel. Man vill inte ha folk springande där inne som inte sköter sig. Det sitter förbudsskyltar på gården som säger att man inte får spela bollspel, inte rasta hundar och inte parkera cyklarna annat än på anvisad plats. Det är ändå problem med lösspringande hundar som ägarna inte tar upp efter. Bollspel förekommer mest på sommaren som medför att man att det blir skrikigt och att bollen hamnar uppe på fasaderna. Man har hittat sprutor på gården men det är ingen som bor där som är orsaken men det är heller inget tillhåll på gården.

Under de höga buskarna är där inga marktäckare, detta beror på att man vill bevara 1950-tals stilen. I rabatterna längst fasaderna kan det samlas råttor i marktäckarna, när man märker detta så klipper man bort marktäckarna men låter dem sedan växa ut igen. Inne på gården är det bra belysning men inte på Heleneholmsstigen. Där kunde man gott belysa mer, den har många namn bland annat våldtäktsvägen. Att gå där bakom hela vägen ner till Södervärn kan vara ett problem. Där går gäng så det är inte att rekommendera att gå där själv som tjej på kvällen. Man borde utöka belysningen där.

4:1:4 Vaktmästare om gården

Just nu ser gården tråkig ut, det ska planteras nya buskar längst husen. Taggbuskarna vid lekplatsen ska också bort, mer växter överlag. De buskarna som står längs husen idag är så gamla det är därför man ska byta ut dem. Det är mest tanterna som passar dagbarn som använder gården, de andra boende använder inte gården så mycket. Det är inget man skulle kunna göra för att de boende skulle vistas där mer. De går inte ihop, de vill inte blanda sig. De boende tycker att det inte hänt så mycket på deras gård, att de vill ha förnyelse, det har kommit in synpunkter på tråkiga rabatter. Vaktmästaren cyklar över gårdarna på morgonen och kollar så allt är som det ska.

Man har troligtvis satt upp metallportarna för att stoppa gäng på genomgång, klottrare. Nu är det inte problem med klotter och förstörelse, men vet inte hur det har varit innan. Med portarna så stoppar man genomfart, om det går igenom ett gäng så hinner de fördärva en hel del på vägen men orkar inte gå runt om. Portarna hjälper, folk är lata. Den enda speciella incidenten som har inträffa på gården är att man har hittat en spruta där en gång.

Belysningen på gården kunde ha varit bättre, det är mörkt på morgnarna när man kommer där. Heleneholmsstigen är bra att cykla på. Men man kan förstå om folk inte vågar gå där för att där är dålig belysning, höga häckar, det blir inestängt.

4:1:5 Boende om gården

De jag har intervjuat är både män och kvinnor i olika åldrar som har bott där allt från ett par månader till 52 år. De flesta tycker att det är en bra boendemiljö, grönt och skönt på sommaren, bra nu när det fräschat till på lekplatsen och sittplatserna där intill. Men jag fick också höra att det var ett dåligt område med mycket alkoholister och knarkare.

Några passerar bara förbi när de är på väg ut eller in i lägenheterna, medan andra framför allt vid barnpassning är på gården varje dag på sommaren. Men det finns dem som även går och sätter sig och fikar nere på gården, pratar med grannarna. Senast när de var nere på gården så satt några och snackade där nere och det var för en vecka sedan, men andra går bara förbi. En av de boende känner sig iakttagen nere på gården och föredrar att sitta på sin balkong. Det man skulle kunna göra för att de boende skulle vara där mer är att göra fler uteplatser, grillplats, mer växlighet.

Det positiva med gården är att den är fin och att där är en av de boende som håller reda på vad folk gör och inte gör, lite av en gårdstant. Att gården är så inhägnad ses också som positivt. Bra är det även att man har rustat upp lekplatsen. Det negativa är att det finns gäng som går runt i området men ibland händer det att de kommer in på gården. Fast det upplevs bra med "gårdstanten" så kan det vara påfrestande med. De boende vill ha mer blommor på gården. De saknar även julgranen som de inte har längre men som har varit där innan. Ungdomar som spelar fotboll fast skyltarna är där, det blir stökigt och man skjuter hårt det är risk för att fönster ska gå sönder. Det upplevs negativt att cyklarna måste stå ute och att det är glassplitter på gården. Några av de boende tycker att gården är fin och välskött. Några tycker inte att den är misskött men ändå inte nöjda, det var bättre förr. Vaktmästaren plockar skräp varje dag och det är bra. Pilarna på gården är uppskattade, de gör så att man verkligen känner när det är vår och sommar.

Trygghet är att få kontakt med sina grannar och dem som bor i kvarteret så att man inte känner sig så ensam. Ha kontakt med folk och bli igenkänd. Trygghet är att man inte ska behöva vara rädd för att bli överfallen när man går ut. En av de boende tycker att otryggheten har kommit när hon blivit äldre, inte våga gå ut som förr för allt våld i vårt samhälle. Otryggt när det är mörkt och man inte ser vad som rör sig runt om en.

På gården verkar det vara lugnt. De som går ut på kvällen känner ingen oro på gården. En av de boende går inte ut på kvällarna för att det är så mycket som händer runt om. Skulle inte gå ut på gården eller någon annanstans på kvällen, rädd för våldet. En annan går ner på gården men inte längre än så. Ett par av de boende känner ingen oror alls på gården. En av de boende väljer vilket håll som hon går in från bilen till sin trapputgång när hon kommer hem på kväll/natten beroende på om hon är själv eller ej. De ena hållet är där buskar och en källartrappa ligger, det undviker hon när hon är själv utan tar hellre det andra hållet runt huset och kollar om det är tänt hos grannarna för om det skulle komma någon och rycka väskan så hör grannarna henne.



Figur 9 Seved 2, belysning.

Alla boende tycker att belysningen (se figur 9) är tillräcklig, varken för mycket eller för lite. Det upplevs tryggare inne på gården än ute på gatan. Metallportarna (se figur 10) inger också en sorts trygghet, att man kan stänga den bakom sig och sen även stänga dörren till trapphuset bakom sig.



Figur 10 Seved 2, ingång från Bragegatan.

Metallportarna upplevs både positivt och negativt. Det negativa är att det är jobbigt att hålla på med nycklarna, ibland har någon brutit upp porten och när man kommer med nyckeln så fastnar den. Med mest är det positivt, stoppar genomfart och minskar cykelstölder. Man riskerar inte att barnen som är på gården och leker kommer ut i trafiken. Portarna skapar även trygghet genom att de boende kan stänga dem bakom sig.

Det råder delade meningar bland de boende om skyltarna på gården (Förbuds skyltar för bollspel, rasta hundar och att parkera cykel på annat än anvisad plats) . Varningsskyltar är bra tycker en av de boende, för att bollspelat tar söder rutor. En annan tycker inte att det gör någon nytta med skyltarna man spelar boll ändå. För mycket skyltar stör och folk ser dem

inte. Samma boende är ändå nöjd med att ha fått bort cyklarna från att stå vid källartrapporna för det väsnades mycket när cyklisterna låste fast sina cyklar med en kedja i trapppröcket till källartrappan. Trots skylten mot rastning av hundar (se figur 11) så är det ändå ägare som rastar sina hundar utan att ta upp efter sig.



Figur 11 Seved 2, skylt.



Figur12 Heleneholmsstigen.

Runt Heleneholmsstigen (se figur 12) var det många känslor. En av de boende brukar använda Heleneholmsstigen var dag. Skulle inte använda dem på natten för att det springer mycket obehagligt folk där. Det är även dålig belysning på Heleneholmsstigen. En av de andra boende undviker Heleneholmsstigen, dålig belysning så det blir som en mörk gång. Går hellre en omväg än går på Heleneholmsstigen. Längre mer mot Södervärn är det ännu mörkare än vad det är vid gården. Den tredje boende cyklar där. För i tiden var där en järnväg. Lugnt, ganska upplyst, men man är inte där ute på kvällarna. Fint när syrenen blommar. Vid villorna är där en häck som man inte ser mycket för, konstigt att det inte händer mer olyckor. Det är bra sikt uppe vid gården men inte mer mot Södervärn, obehagligt. En av boende tycker inte att det är något fel på Heleneholmsstigen, går där ofta på dagen men är inte ute på natten. Otäckt överallt, rädd för att väskan ska bli ryckt. En av boende tycker att det är läskigt där, framför allt under gången nere mot stan, känner sig tryggare ju närmare kvarteret man kommer. Tycker inte om att gå där själv på natten men med hunden är det inga problem. På Heleneholmsstigen utanför husen är det inga problem. Kanske lite dumt men hemma händer det ingenting.

5 SAMMANFATTANDE RESULTAT

Syftet med mitt examensarbete var att jag skulle komma fram till följande:

- Vilka faktorer påverkar tryggheten i en bostadsnära miljö?
- Vad kan man göra vid projekteringen, för att öka trygghet?

5:1 Sammanfattat resultat litteraturstudie

Det är väldigt många olika faktorer som påverkar oss på olika sätt om vi känner oss trygga eller inte. Historiska faktorer som det borgerliga idealet där det offentliga rummet var skapat för och av män, där kvinnornas plats var i hemmet. Hur man planerar staden ger förutsättningar för hur män och kvinnor ska leva sina liv. Men män och kvinnor har så olika kompetens så blir det ett problematiskt för kvinnan i staden som är skapad av mannen. Som liten flicka lär man sig att hemma är det tryggt och i det offentliga rummet är det farligt och otryggt. På detta sätt så begränsar man flickorna mer än pojkarna. Men även i dagens samhälle med Sveriges Lagstiftning så frågarsätter man kvinnan om hon utsätts för våldtäkt, det är upp till henne att bevisa att hon inte samtyckte. Detta enligt Andersson, 2001 och 2002. I och med att mina källor är några år gamla kan man hoppas att det har ändrats i Sveriges Lagstiftning angående våldtäkter. Ovanstående faktorer tror jag kan spela in i hur man känner sig i det offentliga rummet.

Men de fysiska faktorerna i rummet tror jag spelar större roll för trygghets känslan. De rum i staden som man upplever otrygga är de som beskrivs som slutna, mörka, lummiga, trånga och obefolkade. Exempel på platser som ofta upplevs otrygga är gång- och cykeltunnlar och parker. Att man ser och blir sedd av människor när man vistas i det offentliga rummet upplevs positivt. Men det beror på vilka människor som vistas i rummet, som ensam kvinna kan det kännas bättre att vara ensam i det offentliga rummet än med en eller flera män. Social kontroll är att man ser med egna ögon om det sker brott och vågar ingripa. Att man känner eller känner igen de andra boende runt omkring en, det utgör i sig ett hinder för att utföra brott för man vill inte förlora sitt sociala anseende. Men framför allt genom att man känner igen sina grannar så vet man om det är någon i området som inte hör hemma där och man kan vara lite extra observant. För att man ska kunna känna igen och ha koll på sin omgivning så är det att föredra en så privat miljö som möjligt och om man bor i lägenhetshus att man inte är så många lägenheter på samma entré. Belysningen är en mycket viktig del i staden, det är ljuset som beskriver och gestaltar rummet. När det gäller ljus så är det att inte att föredra att ha mycket ljus utan att ljuset är bra fördelat, det är bra för omgivningsseendet. Jämn belysning är inte så bra som man kan tro, det gör så att rummet blir svårare att tolka i med att det blir svaga skuggor. Olika ljusnivåer stimuleras upplevelsen av ljuset. För att det ska bli behagligt måste det finnas en balans mellan ljust och mörkt. Man kan inte göra staden 100 % trygg för då skulle man ta bort livet och de stadsmässiga upplevelserna. Detta framför allt enligt Listerborn, 2000; Boverket, 1998 och Borg, 1999 och 2000.

5:2 Sammanfattat resultat fallstudie

Stämmer faktorerna som jag plockat fram i litteraturstudien överens med vad de boende tycker i fallstudien? Jag upplever bostadsgården som en halvoffentlig miljö till halvprivat miljö, i och med att metallportarna är uppsatta så blir det inte att man genar ute från gatan och igenom gården på samma vis som man skulle göra om där var öppet. På detta sätt så kan jag tänka mig att det inte är så många som inte bor i husen runt gården som vistas där. Jag upplever att de boende håller reda på vad som händer på gården. I och med att utemiljön är så inhägnad så blir det lättare att se vem som hör till gården och vem som är utomstående fast det är ett stort antal boende som bor i husen. Jag upplever att det boende känner störst trygghet i att ha grannarna, man vet vilka de är och vissa känner man bättre. Man vet att de ser en och hör en om det skulle hända något, helt enkelt social kontroll. Den sociala kontrollen upplever jag som den största trygghetsfaktorn på Seved 2. Belysningen spelade in på om det var tryggt eller inte, på bostadsgården var det tillräckligt ljus men som på Helenholmsstigen där var det för mörkt, och då var det någon av de boende som valde annan väg. Jag upplever att de boende begränsar sig vistelse i det offentliga rummet på grund av rädslan för brott. Men jag upplever även att ju närmare hemmet och grannarna man kommer ju tryggare känner de sig. De andra faktorerna så som stadsstruktur, trafikrummet och parker är faktorer i staden som helhet som jag inte kan applicera i min fallstudie på Seved 2.

5:3 Vid projektering

Jag har kommit fram till att det man kan göra vid projektering i staden för att öka tryggheten, är att man tänker på vilka faktorer det är som påverkar människors känslor för otrygghet. De olika faktorer som jag har berört är: Levande stad, Stadsstruktur, Trafikrummet, Parker, Informell social kontroll och Belysningen. De är de stora faktorerna som täcker hela staden men i det lilla rummet så är det som faktorer som slutna, mörka, lummiga, trånga och obefolkade rum som påverkar trygghetskänslan. Om man har de här faktorerna i bakhuvudet när man sitter och projekterar så blir staden lite tryggare, ett steg i taget.

6 DISKUSSION

6:1 Funderingar

Jag har kommit på i efterhand att min Litteraturstudie och min Fallstudie har utvecklades i två olika riktningar. Litteraturstudien är mer i det stora i staden och Fallstudien är mer i det lilla inne på bostadsgården. På detta sätt blev det svårt att applicera mina faktorer i Litteraturstudien på min Fallstudie. Men jag ser ändå detta som en positiv utveckling trots allt, för jag lärde mig både vad som påverkar vår trygghet i staden i stort och i en nära boendemiljö.

Just när det gäller mina källor angående Sveriges Lagstiftning så är de några år gammal, lagen var så då men jag kan ifråga sätta lite om den fortfarande är så. Jag hoppas att man har ändrat i lagen när det gäller våldtäkter.

6:2 Syftet

Frågeställningar:

- Vilka faktorer påverkar tryggheten i en bostadsnära miljö?
- Vad kan man göra vid projekteringen, för att öka trygghet?

Jag tycker att jag under arbetes gång har kommit fram till svaren på mina frågor, men man kan utveckla svaren vidare men det finns det inte utrymme för i detta examensarbete. Jag har lagt störst vikt vid att ta redan på vilka faktorer som påverkar vår trygghet i en bostadsnära miljö. Detta har jag gjort för att jag tror att om man bara vet vilka faktorer som det är som påverkar så kan man tänka på det när man sitter och projekterar. Det ena ger det andra.

6:3 Slutsatser

Rum som vi upplever otrygga beskrivs med orden slutna, mörka, lummiga, trånga och obefolkade. Många av våra rum i staden så som parkerna upplevs positivt och är avkopplande på dagen men är de platser som känns hotfulla när mörkret fallit. Man kan då börja diskutera hur man ska göra med parkerna för att de inte ska kännas hotfulla på kvällarna. Jag anser att alldeles för stort ingrepp i våra parker att försöka att göra dem ”trygga” genom att placera buskage längre från gångvägar. Många av parkerna har en gammal historia som jag tycker ska bevaras genom att låta våra parker vara de rekreationsområden som de är. I våra städer är parkerna det närmaste naturen man kommer. Jag tycker istället att man ska göra alternativa vägar som känns trygga på kvällstid. Man kan till exempel ha busslinjer som kör mer på kvällstid just en linje, för att ta sig förbi en park eller annan plats i staden som många undviker. Man kan ha en gångväg längs kanten av parken ut mot en väg, på det sättet behöver man inte gå inne i parken som upplevs hotfull och man blir sedd och ser andra människor. Helt enkelt alternativa vägar runt platser som känns otrygga men som man vill bevara för rekreationsmöjligheter dagtid och historiska aspekter. Det finns så många andra platser som

upplevs otrygga i staden så som gång- och cykeltunnlar, här kan man tänka på utformningen för att öka tryggheten eller försöka använda andra trafiklösningar. Man måste hela tiden väga för och emot, vissa platser i staden kan det passa sig att ändra för att nå en tryggare stad men absolut inte alla platser. Jag tycker att man ska jobba med trygga stråk i staden.

Medborgarna använder sin stad mycket och ofta. Att man ser och blir sedd av andra människor i stadsrummet fast man är främmande så blir det en sorts gemenskap och social kontroll. Viktigt i den bostadsnära miljön är att man känner eller känner igen sina grannar. Det är att eftersträva att ha så privat boende miljö som möjligt för då upptäcker man lättare om det är människor på platsen som inte ska vara där. Det blir även ett hinder att utföra brott för man vill inte förlora sitt sociala anseende.

6:4 Vidare forskning

Jag anser att det finns fortsatta forskningsmöjligheter inom ämnet. I och med att jag gjorde min fallstudie i den bostadsnära miljön hade jag tyckt det var intressant om man gjorde en forskningsstudie mer allmänt i staden, som belyser de aspekter som jag har plockat fram. Eventuellt arbeta vidare med det och göra alternativa trygga stråk i staden och se om man märker någon skillnad i hur många av medborgarna som är ute och hur de rör sig i staden under de mörka timmarna.

7 KÄLLFÖRTECKNING

7:1 Litteratur

- Andersson, Birgitta (2001). *Rädslans rum – ett forskningsobjekt om kvinnors vistelse i trafikrummet*. Vinnova
- Andersson, Birgitta (2002). *Planera för trygghet i offentlig miljö*. Gröna fakta 8/2002
- Birgersson, Tommy red (1998). *Brott, bebyggelse och planering*. Karlskrona: Boverket
- Borg, Jennie (1999). *Ljus utomhus för trygghet och skönhet i staden nattetid*. Examensarbete inom landskapsarkitektprogrammet.
- Borg, Jennie (2000). *Ljus utomhus för trygghet och skönhet i staden*. Gröna fakta 8/2000
- Liedholm, Marianne; Lindberg, Göran (2006). *Sevedssattsningen – ett försök med nätverksstyrning. Storstadssattsningen i Malmö Utvärdering av Sevedssattsning*. Lund
- Listerborn, Carina (2000). *Tryggare stad – kan man förändra rädslans platser?.* Göteborg: Stadsbyggnadskontoret
- Wänström, Ulrika (1998) *Stadens ljus i rumsligt perspektiv - Belysningens inverkan på upplevelsen av gaturummet - metoder för belysningsplanering*. Examensarbete i Arkitektur/Stadsbyggnad Chalmers Tekniska Högskola

BILAGA 1

Intervju underlag

Ta reda på vilka faktorer som påverkar trivseln och tryggheten för de boende på Seved 2.

Du kommer att vara anonym!

Namn:

Ålder:

Kön:

Familj:

Hur länge har du bott här:

Hur upplever du att bo här?

Hur Lite/Mycket är du på gården?

När var du senast på gården?

Vad brukar du göra när du är där?

Vad tycker du är positivt och negativt med gården?

Hur tycker du att gården är sköt?

Är det något man skulle kunna göra för att du skulle vistas mer på gården än vad du gör idag?

Berätta att jag skriver om speciellt trivsel och trygghet och att jag har lite fler frågor om just det.

Vad är trygghet för dig?

Känner du oro någon gång när du är på gården?

Känner du att du kan gå ner på gården när som helst på dygnet?

Hur upplever du gården när det är mörkt?

Hur upplever du belysningen på gården?

Var känner du dig mest otrygg/ Trygg på gården?

Vad tycker du om gårdens ingångar?

Vad tycker du om skyltarna på gården?

Hur känner du för Helenholmstigen som går förbi gården? Använder du den?